

החברת אפירסום הכפוף ע"פ חוק המידע

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

06 יולי 2016

ע"פ 16298-04-16 קצין התגמולים
בדלתיים סגורות

בפני הרכב השופטים:
י" גריל, שופט בכיר, [אב"ד]
כ" סעב, שופט
ב' טאובר, שופטת

המעורר:

ע"פ ב"ב ע"ד גב' מיטל ניסן

נגד

המשיב:

קצין התגמולים
ע"פ ב"ב ע"ד תמר שחק (פמ"ח – אזרחי)

פסק דין

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6 א. בפנינו ערעור על פסק דין של ועדת הערעורים (להלן: "הוועדה") לפי חוק הנכים [תגמולים
- 7 ושיקום], (נוסח משולב), התשי"ט-1959 (להלן: "החוק") בראשות כ"ב השופט יואב פרידמן,
- 8 לפני נדחה ערעורו של המערער על החלטת המשיב מיום
- 9 19.2.13, לפיה אין קשר בין מחלת הספיופריניה שהתפתחה אצל המערער במהלך שירותו
- 10 הצבאי לבין תנאי שירותו, ובהעדר קשר סיבתי בין השירות הצבאי לבין המחלה, נדחה
- 11 הערעור ואושרה החלטת המשיב.
- 12
- 13 ב. הנסיבות הצריכות לעניין הינן בתמצית אלה: המערער, גויס לצה"ל ביום
- 14 02.02.02, וסיים טירונות רובאי 02.02.02. לטענת המערער, הטירונות הייתה לא קלה,
- 15 אך הוא סיים אותה בהצלחה ובמהלכה ביצע פעילות פיזית ונפשית מאומצת, ובכלל זה, בין
- 16 היתר, גם שמירה.
- 17
- 18 לאחר הטירונות, עבר המערער קורס [REDACTED], וגם במהלך הקורס היו תורנויות
- 19 וכן שמירות במגדל שביצע המערער במשך שבוע רצוף (ארבע שעות במשמרת) ומדי שבוע היו
- 20 מבחנים על החומר שנלמד. את הקורס סיים המערער בהצלחה, ואזי הוצב בבסיס [REDACTED]
- 21
- 22 ג. בפני הוועדה העידו חן המערער וחן מפקדו הישיר. טענת המערער היא שבהגיעו לבסיס, נחשף
- 23 לתנאי שירות קשים, עבודה מאומצת, סביב השעון, של הכנת מטוסים שחייבה עמידה בלוח
- 24 זמנים צפוף ומדויק ובנוסף, גם משימות רבות שלא היו קשורות לתפקידו.
- 25

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"ז 16-04-16298-16 נ' קצין התגמולים
 06 יולי 2016
 בדלתיים סגורות

1 המערער גם נדרש, לטענתו, לבצע שמירות רבות במגדלי שמירה המרוחקים ממרכז הבסיס
 2 כשליד הבסיס נמצאים כפרים ערביים וקיים תמיד סיכון ממשי ומוחשי שגורמים עוינים
 3 יבקשו לחדור.
 4 בדרך כלל ביצע המערער את השמירה בגפו ולכן היה דרוך יותר ועקב כך החל, לטענתו, לשמוע
 5 קולות מוזרים וכן החל לסבול מנדודי שינה, פחדים וחרדות.

6
 7 ד. מוסיף המערער, שבמהלך ספטמבר 2011 הוא נשלח למשימת שמירה בבסיס קרוב, במהלך
 8 נמנע ממנו סדר יום רגיל של שינה ואכילה מסודרת. הוא שמר מ- 22:00 עד 02:00 ואז
 9 מ- 10:00 עד 14:00. הדבר נמשך שבועיים ובשלב מסוים החל לסבול מהזיות. ב- 27.9.11
 10 כאשר חזר המערער לבסיס, כשהוא תשוש פיזית ומנטלית, הוא נשלח למבחני אלקטרוניקה,
 11 ורמת הלחץ ממנה סבל עלתה עם הזמן, הגם שהמערער קיבל ציון 100 במבחנים אלה.
 12
 13 בשלב זה החל המערער לסבול מהתפרצויות ועם קשות כלפי הסובבים אותו. מ- 28.9.11 עד
 14 30.9.11 היה המערער בחופשה בביתו וחש ברע עם מתח והזיות. ב- 1.10.11 חזרה המערער
 15 אירוע פסיכויטי בעטיו הוזמנה משטרה.

16
 17 ה. משחזר המערער לבסיס, הבחינו שמשחו כנראה לא בסדר עמו ולפיכך נשלח לקב"ן. ביום
 18 4.10.11, נבדק המערער בבית החולים, אובחן מצב פסיכויטי, ואזי הועבר להמשך טיפול בבית
 19 החולים שער מנשה.
 20 בהמשך, אובחן המערער כבעל אישיות בלתי בשלה שבמסגרת השירות הצבאי נחשפה
 21 לתנאים מתמשכים שהיו עבורו מקור ללחץ ומתח פנימיים. לאחר בדיקות נוספות, נמצא כי
 22 המערער לקה במחלת הסכיוזופרניה.

23
 24 ו. לפי תצהיר מפקדו הישיר, עבר המערער את קורס ההסמכה ביחידה בהצלה והשתלב היטב
 25 במחלקה, ללא קשיים מיוחדים. בנוסף לתצהיר גם מסר המפקד את עדותו בפני הוועדה.
 26 שעות העבודה של טכנאי הינן מ- 07:30 עד 17:00 (כולל הפסקות), אך לעיתים נדרשים
 27 החיילים לעבוד מעבר לשעות אלה, כגון כשיש תקלות במטוסים ואזי עשויה העבודה להימשך
 28 עד 20:00 או 21:00, לפי הצורך, והדבר יכול להגיע גם לעבודה סביב השעון ובממוצע קורה
 29 הדבר בערך אחת לשבוע.

30
 31 במקביל לתפקידים בגוף על החיילים לבצע תורנויות רס"ר, מטבח ואבטחה, מטלות
 32 המתחלקות באופן שווה בין החיילים, ובהם נכלל גם המערער.
 33
 34 בנוסף, כל חייל כשיר מבצע אחת לשנה לפחות תורנות אבט"ש – תורנות שמירה בבסיס אחר
 35 במשך שבועיים, שבמהלכם יוצרים המפקדים קשר עם החיילים.

06 יולי 2016

ע"ן 16298-04-16 נ' קצין התגמולים

בדלתיים סגורות

- 1 לאחר הגשת תביעתו להכרת זכות לפי החוק, נבדק המערער ע"י הפסיכיאטר ד"ר משה בירגר,
2 מטעם המשיב, שבחוות דעתו מיום 12.4.12, קבע, כי למערער הפרעת אישיות, והוא לקח
3 במחלת הסכיזופרניה. המחלה פוצה, לדעת ד"ר בירגר עוד לפני השירות.
4 למערער רקע תורשתי של הפרעות נפשיות. ד"ר בירגר לא התרשם כי המערער נחשף לתנאי
5 דחק יוצאי דופן חריגים, ולכן אין הרופא סבור שקיים קשר בין שירותו הצבאי של המערער
6 למחלת הנפשית ממנה הוא סובל.
7
8 מטעם המערער הוגשה חוות דעתה של ד"ר לרר-עמישר דנה שבחוות דעתה מיום 1.10.13,
9 ציינה, כי המערער סבל מקשיי חברות, לימודים ותנהגות במשך כל שנות התבגרותו, וכשנה
10 לאחר גיוסו אושפז עקב מצב פסיכוי חריף שבהמשך אובחן כסכיזופרניה. המערער מתגורר
11 עם הוריו ותפקודו לקוי וחלקי.
12
13 קשייו הקודמים של המערער אובחנו על ידי פסיכיאטר בבדיקה ובאבחון פסיכו-דיאגנוסטי
14 כהפרעת אישיות. תפקודו של המערער כנער היה שונה ולא תקין במובנים רבים אשר היוו
15 פגיעה משמעותית.
16
17 לדעת ד"ר לרר-עמישר גיוסו של המערער לצבא לשירות רגיל, היווה סטרס עצום עבורו, וזאת
18 יחד עם גורמים נגטיים חברו ותרכו להופעת מצב פסיכוי חריף ולהתפתחות מחלת
19 הסכיזופרניה. מכאן שנכותו הנפשית של המערער עומדת לדעת המומחית על 70%.
20
21 ד"ר משה בירגר, מטעם המשיב, הגיש חוות דעת משלימה מיום 29.9.14, ולדעתו למערער
22 תשתית ביולוגית, אישיותית ופסיכוסוציאלית משמעותית עוד טרם גיוסו.
23
24 המערער חווה גורמי דחק הקשורים לאירועי חיים: ~~הוא סובל מבעיות נפשיות מאז גיל 12, ובעיות אלו הובילו אותו להפרעת אישיות, שהתפתחה עוד לפני גיוסו. הוא סובל מבעיות נפשיות מאז גיל 12, ובעיות אלו הובילו אותו להפרעת אישיות, שהתפתחה עוד לפני גיוסו.~~
25
26
27
28
29 בשנים האחרונות כמעט לא מתקשר המערער עם חבריו. לפי ד"ר לרר-עמישר למערער
30 אישיות סכיזוטופלית ודווקא בהפרעת אישיות מסוג זה קיימים לדעת ד"ר בירגר גורמים
31 משותפים בהיבט נויר-קוגניטיבי עם מחלת הסכיזופרניה, וכן אפשרות להתפתח מהפרעת
32 אישיות סכיזוטופלית לסכיזופרניה.
33
34 להתרשמותו של ד"ר בירגר היה המערער כבר חולה עם גיוסו. לראיה מפנה ד"ר בירגר לרישום
35 של ד"ר אפשטיין משנת 2009 בו צויין כי המערער נכנס למצב דכאוני ואמר לאמו שבחורה

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

06 יולי 2016

ע"ו 16-04-16298-16 נ"קצין התגמולים

בדלתיים סגורות

1 מסוימות שמה עליו עין רעה כיוון שלא רצה להמשיך בקשר איתה, והיא איימה עליו שעלול
2 לקלל אותו ושיחיו לו כתמים על איבר המין שלו.

3
4 המערער האמין לכך והלך להיבדק אצל רופא ילדים, רופא עור, ואורולוג. נאמר לו שהכל
5 תקין אצלו ואולם המערער נכנס למצב חרדה ונדמה לו כל העת שאותה נערה מסתכלת עליו
6 וביקש משום מכך אבנים נגד "עין הרע".

7
8 יחד עם זאת, לא פנה המערער טרם גיוסו ולא נבדק ע"י פסיכיאטר ולדעת ד"ר בירגר אילו
9 היה מונה לפסיכיאטר היה מאובחן ומקבל טיפול תרופתי.

10
11 להערכת ד"ר בירגר לא היה מדובר אז בהתקף פסיכוטי חריף שחלף, אלא הייתה זו תחילת
12 מחלת הסכיזופרניה ולראייה שחל שינוי באישיותו ותפקודו של המערער.

13
14 יא. עוד הצביע ד"ר בירגר על כך שלמערער רקע גנטי כבד משקל. שכן אביו ודודו סבלו מדיכאון
15 ואף דודתו סבלה מ"הפרעה פסיכיאטרית". לנוכח כל האמור, סבר ד"ר בירגר מטעמו של
16 המשיב, כי המערער גוייס כבר כשהוא סובל ממחלת הסכיזופרניה שבאה לידי ביטוי בגל
17 פסיכוטי, בחיות המערער כבר 16, ולאחר מכן כבר הייתה ירידה תפקודית אצל המערער.

18
19 בניגוד לד"ר לרר-עמישר מטעם המערער, שסבור כי המערער התגייס עם קשיי הסתגלות,
20 דעתו של ד"ר בירגר שונה שכן, כאמור, הוא סבור שהמערער גוייס כשהוא כבר סובל
21 מסכיזופרניה.

22
23 מציין ד"ר בירגר שהטסטים הפסיכודיאגנוסטיים אשר בוצעו בבית החולים שער מנשה,
24 בשלב שבו כבר היה המערער במוצב פסיכוטי, וחראו על אישיות בלתי בשלה, ילדותית,
25 מופנמת ותלותית.

26
27 מוסיף ד"ר בירגר, שגם אם הראו הטסטים את שהראו, הרי שהאבחנה של התקף פסיכוטי
28 מחייבת את הבדקים לציין במשנה זהירות את האפשרות שמדובר בחשד למחלת
29 הסכיזופרניה.

30
31 מוסיף ד"ר בירגר, שד"ר לרר-עמישר מטעמו של המערער קבעה, כי הסכיזופרניה פרצה אצל
32 המערער כשנה לאחר גיוסו, אך באותו מסמך היא גם כותבת שחולה סכיזופרניה אינו מסוגל
33 לתפקד במסגרת טירונות ומכאן שהיא גם מאשרת, כך לדעת ד"ר בירגר, שהמחלה כבר הייתה
34 קיימת אצל המערער בזמן הטירונות.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

06 יולי 2016

ע"ן 16-04-16298-16 ר"נ קצין התגמולים

בדלתיים סגורות

1 מציין ד"ר בירגר, שהמומחית ד"ר לרר-עמישר, העלתה אפשרות שהמערער סבל ממשבר
2 פסיכטי שחלף באופן עצמוני ללא טיפול, ויחד עם זאת, היא מתרשמת כי אמונותיו של
3 המערער ואף התנהגותו חבלתי רגילה משך כל שנות התבגרותו, הגבילו את הסתגלותו בכל
4 תחומי החיים.

5
6 אף אלה מחזקים לדעת ד"ר בירגר, את החשעה שהמערער סבל, עוד לפני גיוסו,
7 מסכיזופרניה.

8
9 יב. עוד מצביע ד"ר בירגר על כך, שד"ר לרר-עמישר רואה במקרה הטוב, קשר של החמרה בלבד
10 בקובעה כי הסטרס חבר לגורמים גנטיים ותרם להופעת מצב פסיכטי חריף.

11
12 לעניין טענת ד"ר לרר-עמישר, שהמערער אמור היה לעבור תשאול מקיף יותר טרם גיוסו, חרי
13 שלמי הידוע, כל מגויס עובר תשאול על ידי מאבחנת והוא ממלא שאלון שבו הוא מפרט האם
14 סבל מבעיות נפשיות. אם אין לגורמי הצבא אינדיקציות לכך שלמועמד לשירות הצבאי בעיות
15 נפשיות, מעבר למה שהוא מדווח על עצמו, לא ניתן, לדעת ד"ר בירגר, להעמיק את האנמנה
16 ולכן יש לדחות, לדעתו, את טענתה של ד"ר לרר-עמישר בחקשר זה.

17
18 יג. לענין גורמי הדחק בשירותו הצבאי של המערער, מציין ד"ר בירגר, כי הרופאה ד"ר לרר-
19 עמישר עצמה, מכנה את השירות של המערער כ"שירות רגיל וללא אירועים חריגים". עובדה
20 זו מקבלת חיזוק מדיווחי מפקדיו של המערער וכן מתצהירו של המפקד הישיר.

21
22 באשר לטענת ד"ר לרר-עמישר כי הצבא הוא בבחינת מסגרת טוטאלית, מציין ד"ר בירגר,
23 שאין כל מחקר המוכיח כי בקרב חיילי צה"ל קיימת שכיחות גבוהה יותר של מחלת
24 הסכיזופרניה בהשוואה למדינות שבהן אין כל שירות צבאי. מחלת הסכיזופרניה מורצת לרוב
25 בין הגילאים 15 עד 25 ושכיחותה בכל מדינות העולם היא זהה (כ- 1%) ללא קשר לשירות
26 צבאי.

27
28 יד. בנוסף מפנה ד"ר בירגר לבדיקת קב"ן מיום 3.10.11, בה צויין, כי המערער משרת
29 מזה 8 חודשים ולדבריו "חכל בסדר". המערער תיאר שינויים בתוויה הפנימית שלו,
30 ללא גורמי דחק חיצוניים, ובאותו מסמך תיאר המערער את הטיגר שקדם לפנייתו לקב"ן
31 כמריבה משמעותית עם חוריו שבעקבותיה חל שינוי. מכאן, לדעת ד"ר בירגר, שהמערער
32 עצמו, בזמן אמת, ראה את המריבה עם חוריו כטריגר שתביא לפנייתו לקב"ן.

33
34 לפיכך כתב ד"ר בירגר מטעם המשיב, שאין הוא משנת את מסקנתו לעומת חוות דעתו
35 הראשונה.

5 מתוך 28

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"ו 16-04-16298-04 ~~התגמולים~~ נ' קצין התגמולים
 בדלתיים סגורות

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35

יצוין, כי הרופאים מטעם הצדדים לא נחקרו בפני הוועדה (ויתור חדדי).

טו.

הוועדה כותבת בפסק דינה שבניגוד לעמדת המערער, לא ניתן להתייחס לעברו של המערער בגיל 16-17 כמבטא קשיי הסתגלות גרידא וחתחבטויות נפש רגילות של נער בגיל ההתבגרות. הוועדה סבורה, כי מדובר באדם אינטליגנטי ורגיש שאכן סבל מקשיי הסתגלות אבל אלא לא נותרו בגדר קשיי הסתגלות, אלא הבשילו כבר לידי התקף פסיכוטי של ממש בנערותו. לפיכך, מקובלת על הוועדה קביעת המומחה מטעם המשיב, כי מחלת הסכיזופרניה פרצה עוד בטרם הגיוס.

הוועדה מצביעה על תכני החרדות העולים מדיווחה של ד"ר אפשטיין בשנת 2009. לדעת הוועדה תכני החרדות אלה אינם עולים בקנה אחד עם קשיי הסתגלות אלא מדובר בדמיונות שווא ולכן הוכיח נוסף לכך כי מחלת הסכיזופרניה פרצה אצל המערער, בפועל, עוד עובר לגיוסו כהתקף פסיכוטי אם כי כזה שהיה בעצימות נמוכה וחספתר ללא טיפול.

גם ד"ר לרר-עמישר, כך מעירה הוועדה, אינה שוללת שהמערער עבר התקף פסיכוטי בכיתה י"א, אך היא מציינת שגם אם זה המצב, חרי שהתקף עבר ללא טיפול.

הוועדה סבורה, כי המסקנה לפיה לקח המערער בסכיזופרניה עוד בנערותו, עם רמיסיה בהמשך, עובר לגיוסו, מתחזקת נוכח הדיווחים על שינויים בהתנהגותו של המערער אותה תקופה.

טז.

מציינת הוועדה, שעצם ההתקרבות או ההתרחקות מן הדת, והתעניינות בפילוסופיה וכן קושי בלימודים, אין בהם כדי להצביע לכשעצמם על בעיה נפשית. ההיעדרות חרבה מן הלימודים החל מכיתה י"א, יכולה אמנם להצביע על קשיי הסתגלות גרידא, אך נראה לוועדה שבמקרה שבפנינו החל מכיתה י"א, משתלבת היעדרות מרובה זו מן הלימודים עם ראשיתה של המחלה, אם כי עדיין בעצימות נמוכה, מה שיכול לבאר את שינויי ההתנהגות והטלטלה הרגשית בנעוריו.

עוד מעירה הוועדה, שאין המדובר במקרה יחיד בו מחלת הסכיזופרניה, לאחר שהיא כבר פורצת, יודעת גלים של החמרה והטבה. לכן, ממילא אין לדבר על גרימה רפואית כפועל יוצא מן השירות.

גם מומחית המערער, ד"ר לרר-עמישר בחוות דעתה, מייחסת לשירות "החמרה לא הפיכה" (להבדיל מגרימה).

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

06 יולי 2016

ע"ו 16-04-16298 ת"ד קצין התגמולים

בדלתיים סגורות

- 1 כותבת הוועדה בפסק דינה, שקשה לחלוק על כך שהמחלה אכן החמירה בתקופת שירותו
2 חצבאי של המערער וקשה להלום שאילו היה המערער תחת מצב פסיכוכי פעיל ובולט לעת
3 בדיקותיו בלשכת הגיוס, היה הוא מגויס. השאלה שאותה מציגה הוועדה היא: האם החמירה
4 המחלה עקב השירות חצבאי או שמה חוסיפת המחלה והתקדמה במהלך עצמוני, במהלך
5 השירות, אך לא עקב השירות!
- 6
- 7 בשאלה זו, כך סבורה הוועדה, חקף נוטה לכך שהשירות חצבאי לא גרם רפואית לאותה
8 החמרה ולטעמה של הוועדה, חוות דעתו של ד"ר בירגר מטעם המשיב, משכנעת יותר.
- 9
- 10 מוסיפה הוועדה, שהן לפי עדות המערער והן לפי עדות מפקדו, ניתן להתרשם כי תנאי השירות
11 של המערער לא היו תנאי דחק, ונראה כי הקשיים הסובייקטיביים שחוזה היו על רקע תהליך
12 סמוי של החמרת מחלתו, החמרה שאין לה כל קשר לשירות חצבאי.
- 13
- 14 לאורך עדותו, ניכר היה שהמערער התייחס לאירועים שהינם אמיתיים בבסיסם, אבל
15 המערער ייחס להם קושי חריג והעצימים, למרות שמדובר מבחינה אובייקטיבית באירועי
16 שגרה שאינם אמורים ליצור שום דחק.
- 17
- 18 התורנויות שביצע המערער היו תורנויות שבועיות של שמירה, מטבח ועבודות רס"ר, תורנויות
19 שלפי עדות המפקד מחולקות באופן שוויוני בין החגילים לפי חוותק.
- 20 לא היה מדובר ב"שיבוץ עודף" או "התנכלות למערער". תחושת הקושי המוגבר המלווה
21 מטלות פשוטות, ולעיתים תחושת רדיפה, אלה הם, לדעת הוועדה, מסמני ההיכר
22 המקדימים של מחלת הסכיזופרניה והוועדה מציינת כי היא נתקלה בכך לא אחת.
- 23
- 24 מכאן שהמחלה אכן החמירה במהלך השירות, אך לא על רקע השירות. על רקע זה של החמרת
25 מהלך המחלה, תפס המערער את תנאי שירותו חרגילים כחוויית קשה. דהיינו, מקובל על
26 הוועדה שתנאי דחק של ממש, עלולים להביא לכדי פרוץ או החמרה של מחלת הסכיזופרניה
27 אם מתקיימת סמיכות זמנים. אם כך קורה, אין זה משנה שיש סבורות שהמחלה הייתה
28 ממילא מתפרצת בחמשך, הואיל והיא התפרצה בפועל בגלל גורם הקשור בתנאי השירות. אזי
29 ניתן לקבוע גרימה או החמרה, אם מתקיים במצטבר גם היסוד האובייקטיבי.
- 30
- 31 חשאלה היא – האם אכן במקרה שבפנינו חיו תנאי דחק שהיה בהם כדי להביא לפרוץ או
32 החמרת הסכיזופרניה?
- 33
- 34 לדעת הוועדה, כאשר מדובר במחלה כמו סכיזופרניה יש קושי להתייחס לחזקת השירות
35 הקצר ככזו שמעבירה את נטל ההוכחה המשני למשיב. זאת, משום שמחלה זו תוקפת לרוב

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

06 יולי 2016

ע"ז 16298-04-16 נ' קצין התגמולים

בדלתיים סגורות

1 צעירים והגיל הממוצע להתפרצותה הוא גיל 15 עד 25 הכולל ממילא את גיל שירות החובה,
2 והיא מורצת גם בקרב אלה שאינם משרתים בצבא. מוסיפה הוועדה, שגם אם נניח לטובת
3 המערער שהוא יכול היה ליהנות מחזקת השירות הקצר, הרי יש להתייחס לשאלה האם ניתן
4 להגיע למסקנה זו או אחרת, בשאלת הסיבתיות הרפואית, כמסקנה סבירה יותר בנתונים
5 הקיימים, ורק אם לא – יש להיזקק מעשית לנושא נטלי ההוכחה.

6
7 כא. מוסיפה הוועדה, שגם אם נאמר שנטל ההוכחה עבר למשיב – הרי עלת בידו המשיב להרים
8 את נטל ההוכחה, הואיל ולטעמה של הוועדה, חוות דעתו של המומחה מטעם המשיב,
9 משכנעת יותר בנתוני המקרה.
10 הוועדה סבורה, שאם החחמרה או אף הפריצה לראשונה של הסכיזופרניה אינה מלווה
11 בשירות בתנאי דחק או באירוע חריג, הכף נוטה לכך כי בפנינו מקרה בו מתפרצת המחלה
12 (ובעניינו – מתקדמת), בלי קשר לשירות הצבאי, כפי שקורה למרבה הצער אצל צעירים
13 נוספים באותו גיל, גם בלי שום דחק. אותה פריצה או החמרה, שאינה קשורה בשירות הצבאי,
14 מבארת את הקושי הסובייקטיבי שחוות מי שלקה במחלה בחוויות חיים יום יומיות הרגילות
15 ובמטלות שגרתיות הנראות לפתע כמלחיצות או קשות.

16
17 כב. קובעת הוועדה, כי בעניינו, לא היה אירוע חריג ושירותו של המערער לא היה שירות קרבי.
18 נכון הוא שלא רק שירות קרבי יכול לגרום לדחק אלא שבתנאי שירותו של המערער לא מצאה
19 הוועדה תנאי דחק שסביר שיכולים להביא לפרוץ הסכיזופרניה כטריגר או להחמירה או
20 שחוצים הם את משוכת היסוד האובייקטיבי.

21
22 בנוסף, מדגישה הוועדה, שבכל מקרה לא מתקיים אצל המערער היסוד האובייקטיבי. נכון
23 הדבר שהמערער היה פגיע יותר במן הסובייקטיבי (ותסמו) להחמרה, כאשר גויס, אך עדיין,
24 כך כותבת הוועדה, נדרש גורם דחק בעל עוצמה מיימאלית, ולא טריגריאלי, כדי לקיים את
25 היסוד האובייקטיבי. סביר יותר שמה שאירע אצל המערער אינו אלא המשך התפתחות
26 טבעית של המחלה שהתפרצה בגיל 16 וחוטבה, כאשר הגיע גל נוסף חמור יותר, אך לא בגלל
27 תנאי השירות.

28
29 כג. אין די בטענה, כך כותבת הוועדה, שצה"ל הוא מסגרת חיררכית וחרי הסכיזופרניה לא
30 חתפרצה בטירונות ולא בקורס של אחריה, שדווקא בהם אמורים להיות תנאי משמעותי יחסית
31 הדוקים יותר, שבמקרים מסוימים יכולים לעלות כדי דחק. הסכיזופרניה התפרצה לאחר
32 שהמערער הוצב בבסיסו, תחת שגרת עבודה, שכללה אכן תורניות שגרתיות בלי שום אירוע
33 חריג וסבלי שניתן להצביע על גורם בעל עוצמה מיימאלית, להבדיל מטענות סובייקטיביות
34 בדיעבד על סטרס, שסביר שהן נבעו, לדעת הוועדה, מן המחלה שחיה אשר העצימה חוויות
35 יום יומיות בתודעה הסובייקטיבית, לכאלה הכרוכות בקשיים.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

06 יולי 2016

ע"ו 16298-04-16 ~~אברהם יעקב~~ נ' קצין התגמולים

בדלתיים סגורות

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

כד.

בניגוד לטענות ב"כ המערער, לא התרשמה הוועדה שתנאי השירות של המערער בבסיס היו קשים. נכון שהעבודה אמורה להיות מדויקת, ברור גם שהיו פעמים בהן נדרש המערער, כיתר חיילי הגף, לעבודה אחרי השעות הרגילות, אבל הדבר היה בממוצע פעם בשבוע ואין המדובר בעבודה "מסביב לשעון" או עבודה מלחיצה כפי שנטען. כך גם באשר לשמירה במגדלי שמירה המרוחקים יחסית (20 דקות נסיעה), ממרכז הבסיס או אף מצויים בבסיס אחר.

מצינת הוועדה, שאמנם המערער טען שהוא נכנס לחרדה, אלא ששמירת הוא ביצע מן הסתם גם בטירונות וגם בקורס בתנאי הקפדה של משמעת ולוח זמנים, דחינו בתנאי דחק אובייקטיביים גדולים יותר. תוהה הוועדה: מדוע דווקא בבסיסו, בתנאים של שגרה יחסית מוכרת, נכנס המערער לחרדה?

כה.

הוועדה מפנה לפסק דין שניתן בערעור בבית משפט זה (ע"ו 15-06-45554) בו נקבע, כי מטלת שמירה שגרתית בבסיס במרכז הארץ, ללא אירוע חריג, שהכניסה חייל לחרדה, חוצה את חרף של חיסוד האובייקטיבי. ואולם, הוועדה סבורה כי בעניינו השאלה שונה. השאלה היא שאלה של סיבה ותולדה. (מוסיפה הוועדה שהמערער בע"ו 15-06-45554, לא סבל מסכיזופרניה ובוודאי לא כן שכבר נתנה ביטוי). השאלה במקרה שבפנינו היא האם אכן היה הדחק תולדת השמירות נהקשורות אכן לשירות הצבאי או שמא הדחק כבר היה תחילת התפרצות המחלה, ללא דחק אובייקטיבי, ולכן החל המערער לחוש מצוקה במטלות שגרה כמו עבודות רסי"ר ושמירות. לטעמה של הוועדה, הכף נוטה לאפשרות האחרונה.

לכן, כותבת הוועדה, שאין בפנינו דחק שהוביל למחלה, אלא סימנים מקדימים להישנות גל נוסף של המחלה שהקשתה על המערער בתחושתו הסובייקטיבית, גם אם שמר המערער לבדו בלילה, וחשמירה אכן נמשכה 4 שעות.

באותו אופן, כך כותבת הוועדה, יש להתייחס לטענה כי בספטמבר נשלח המערער לשמירות בבסיס סמוך, נכנס לחרדה ואז גם היה אמור לתפקד תחת לחץ שכן עם חזרתו מן השמירה, צריך היה לגשת למבחני אלקטרוניקה. הוועדה מציינת, כי הציון שקיבל המערער במבחן האלקטרוניקה היה 100. ובנוסף, ככל שהייתה אכן חרדה במטלת השמירה השגרתית, נבעה היא לדעת הוועדה מן הסימנים המקדימים של המחלה שהקשו על המערער.

ההתפרצות הפסיכוטית הסוערת אובחנה אצל המערער בבית החולים ביום 4.10.11 עקב התנהגות חריגה יום קודם לכן, אך התפרצות זו, לא הייתה בסמיכות לגורם דחק של ממש

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"נ 16-04-16298-04 קצין התגמולים
 בדלתיים סגורות

- 1 חקשור בשירותו שיכול היה להביא לאותה התפרצות שהחלה ביום 3.10.11, או מעט קודם
 2 בחופשה בביתו.
 3
 4 כו. לסיכום הדברים, סברה הוועדה שבעניינו, לא מתקיים היסוד האובייקטיבי. המדובר
 5 באירועי שגרה טריוויאליים שאינם חוצים את המשוכה וסיווגם הנכון הינו סוג המקרים
 6 השלישי שנדון בהלכת אביאן (דנ"א 5343/00 פ"ד נו (5) 732).
 7
 8 שמירה אכן נוגעת לשירות הצבאי ואין לה מקבילה בחיי האזרחות, אולם חשש משהות לבד
 9 במקום חשוד, אינה מאפיינת את השירות הצבאי. גם אם נטען כי מדובר בסוג המקרים
 10 הראשון שבהלכת אביאן, דהיינו, מקרים הכרוכים במובחן בשירות צבאי ככזה, עדיין
 11 מדובר, לדעת הוועדה, באירועים טריוויאליים ושגרתיים בטבעם שספק אם מקיימים את
 12 היסוד האובייקטיבי
 13
 14 שאלת התקיימות היסוד האובייקטיבי, צריך שתיבחן רק אם מתקיים הקשר הסיבתי
 15 העובדתי – רפואי שאינו מתקיים במקרה שבפנינו. לדעת הוועדה, ביצע המערער שמירות
 16 בטירות ובקורס עוד לפני הגיעו לבסיס וקשה להלום שהייתה כאן תוויה של דחק, אף לא
 17 בחוויה חסובייקטיבית, עד שהחלו הסימנים המקדימים של המחלה שאכן הקשו על המערער
 18 תן בשמירה וכן במטלות השוטפות.
 19
 20 הוועדה סבורה שהכפ נוסה לכך שיש פת מחלה שהמשיכה את מהלכה הטבעי שהחלה עוד
 21 קודם לשירות (עם רמיסיה), בלי קשר לשירות, גם אם במהלכו.
 22
 23 לפיכך, דחתה הוועדה את ערעורו של המערער על החלטת המשיב.
 24
 25 כו. המערער ממאן להשלים עם פסק דינה של הוועדה וערעורו מונח בפנינו.
 26
 27
 28 השאלות שמציג המערער הינן:
 29
 30 1. האם נוכח חוות הדעת שבתיק יש לראות בהתפרצות מחודשת של מחלת
 31 הסכיזופרניה גרימה מחודשת או לחילופין החמרה של מצב קיים?
 32
 33 2. מהו המקרה הנכון לפי הלכת אביאן לסיווג המקרה שבפנינו?
 34

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

06 יולי 2016

ע"ו 16-04-16298-16 נ' קצין התגמולים

בדלתיים סגורות

3. מה מתחם האחריות של הצבא בבואו לבדוק מועמד לשירות בטחון, כשבידיו נתונים רפואיים על עברו?

כח. נטען בערעור, שהמערער היה נער נורמטיבי ובעל התנהגות רגילה עד גיוסו לצה"ל, ללא ממצאים מיוחדים המעידים שיש למערער מחלת נפש כלשהי.

המערער עבר את כל תהליכי הגיוס לצה"ל בצורה תקינה וגויס ביום [REDACTED]. במהלך חסירות היה אירוע של התנהגות אלימה מצד שני חיילים שהתנפלו על המערער וניסו להכותו בעזרת נשקיהם. לאחר טירונות רובאי 02 עבר המערער קורס [REDACTED] ובסיומו הוצב לשרת בבסיס [REDACTED].

נטען בערעור, שהמערער היה חשוף לתנאי שירות קשים להם לא הורגל ולהם לא ציפה. המערער נדרש לעבודה מאומצת סביב השעון של חקנת המטוסים, עבודה שהצריכה עמידה בלוח זמנים צפוף ומדויק, תוך חטלת אחריות עליו כחייל חדש.

כט. המערער אף נאלץ לבצע במסגרת השירות הצבאי משימות רבות שלא היו קשורות לתפקידו כמו: הובלת בולי עץ, רחיטות, שקי זבל ועוד, לפי הוראות מפקדיו וחורג נדרש לבצע משימות אלה בכפוף לביצוע המשימות במסגרת תפקידו הצבאי אותו רכש במסגרת הקורס.

המערער גם נאלץ לבצע שמירות רבות במגדלי שמירה המרוחקים ממרכז הבסיס בידעו כי בסמוך למגדל השמירה קיימים כפרים ערביים ויש סיכון ממשי שגורמים עוינים מן הכפרים יבקשו לחדור לבסיס. את השמירה ביצע המערער בדרך כלל בגפו ולכן היה דרוך יותר ועקב כך החל לטמוע קולות מוזרים וכתוצאה מכך החל לסבול מנרדף שינה, פחדים וחרדות.

במהלך ספטמבר 2011, נשלח המערער למשימת שמירה שבמהלכה נמנע ממנו סדר יום רגיל של שינה ואכילה מסודרת, ורמת הלחץ ממנה סבל עלתה עם הזמן, בשנים לב לכך שביקש להצטיין בתפקידו.

בערך כשנה ממועד גיוסו, החל המערער לסבול מהתפרצויות ועם קשות כלפי הסובבים אותו כולל בני משפחתו, וביום 4.10.11, נבדק בחדר המיון ואובחן שהוא סובל ממצב פסיכוטי.

ביום 6.10.11, אושפז המערער למשך חודש בבית החולים שער מנשה כשחלק מהאבחנות הרפואיות היו כי חינו סובל מאישיות בלתי בשלה, כשבמסגרת שירותו הצבאי נחשף לתנאים מתמשכים שהיו עבורו מקור לחץ ומתח פנימיים.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

06 יולי 2016

ע"י 16298-04-16 קצין התגמולים

בדלתיים סגורות

1 במכתב של בית החולים שער מנשה נרשם שאין למערער עבר פסיכיאטרי וכי הוא אינו סובל
2 מביטויי הזיות או מסוכנות, לא לגבי עצמו ולא לגבי הזולת.

3
4 המערער סבור, כי נפלו טעויות בפסק דינה של הוועדה. לפי מכתב המחנכת היה המערער נער
5 נורמטיבי וממוצע בהתנהגותו והוא התגייס ללא עבר פסיכיאטרי. מחד גיסא, לא
6 נתנה הוועדה משקל לעברו החברתי והרפואי של המערער, ומאידך גיסא, קיבלה את חוות
7 דעת המומחה מטעם המשיב לעניין הסימנים הברורים של המחלה טרם הגיוס.

8
9 המומחה מטעם המשיב, כך נטען בערעור, לא התייחס לעובדה שהמערער, אף אם סבל
10 מחפרעות כאלה ואחרות טרם גיוסו, לא נזקק לטיפול תרופתי ולא לאשפוז, דבר שקיבל
11 תפנית כשנה לאחר גיוסו משאושפו בבית החולים שער מנשה, ואף כיום נמצא המערער
12 בחשק רפואית ומטופל בכדורים.

13
14 הוועדה גם לא התייחסה לעובדה שהמערער עבר מסכת התעללות בעת הטירונות. גם אם
15 המערער אינו יכול לשייך התעללות זו להתפרצות חוזרת של המחלה, אין ספק כי זו נקודה
16 מכרעת לחייל בתחילת דרכו במערכת מלחיצה.

17
18 המערער מפנה לע"א 324/75 אקדמו'י קצין התגמולים, פ"ד ל' (1), 670 בו נאמר, שאם אדם
19 גוייס לצה"ל כאדם בריא מבלי שהיו לו סימפטומים של מחלת נפש ערב גיוסו והוא נחשף
20 לדחק נפשי, הוא יוכר כנכה צה"ל במובן של "גרימת עקב השירות" גם אם יש במשפחתו מטען
21 תורשתי ואפילו כבד.

22
23 נטען בערעור, שבחוות דעתו הראשונה וכן במסלמת התמקד המומחה מטעם המשיב בשתי
24 נקודות:

25 האחת – היסטוריית העבר ונתוניו המשפחתיים של המערער.
26 השנייה – ניסיון לסתור את עניין הגרימה. אך הוא לא התייחס למצב של החמרה, ואילו
27 הוועדה עצמה אינה פוסלת מצב של החמרה (סעיף 18 לפסק הדין) ומאידך, אין הוועדה
28 מביאה כל מאפיין לחיזוק עמדתו של מומחה המשיב, לא בחוות דעתו הראשונה, ולא
29 במסלמת.

30
31 נטען בערעור, כי שגוייה אמירתה של הוועדה, כי חוות דעתו של מומחה המשיב משכנעת יותר.
32 לדעת המערער, סעיף 20 לפסק דינה של הוועדה, מחזק את עמדת המערער בדבר החמרה. לפי
33 הפסיקה יש למדוד את עוצמת הדחק, לפי מבחנים סובייקטיביים, ולא על פי מבחנים
34 אובייקטיביים, שכן השפעת אירוע מסויים, יכולה להיות שונה מאדם לאדם.
35

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

06 יולי 2016

ע"ו 16298-04-16 ~~התגמולים~~ נ' קצין התגמולים

בדלתיים סגורות

השיפוט של הבודק לגבי "תנאי שירות קשים או לוחצים" אינו בעל חשיבות ומה שחשוב הוא, כיצד נתפסו תנאים אלה על ידי הנבדק בנסיבותיו ואישיותו. בע"ו 45554-06-15 (מחוזי חיפה) פלוני נ' קצין התגמולים, (17.1.16). נקבע שגם מטלת שמירה שגרתית, ללא אירוע חריג, שהכניסה חייל לחרדה, חוצה את הרף של היסוד האובייקטיבי במקרה בו החייל לא היה חולה בסכיזופרניה טרם גיוסו.

הוועדה אמנם התייחסה לפסיקה זו וציינה שבע"ו 45554-06-15 מדובר היה בחייל שלא סבל מסכיזופרניה בניגוד למקרה שבפנינו, אך המערער טוען, כי הוועדה התעלמה מן הממצאים השוללים כל עבר פסיכיאטרי. דהיינו, המערער לא אושפז ולא קיבל טיפול תרופתי-פסיכיאטרי טרם גיוסו. המערער התגייס בפרופיל 97 לאחר בדיקת רופאי לשכת הגיוס ובמכתב של בית חולים שער מנשה, נכתב במפורש: "פרופיל 97 ללא עבר פסיכיאטרי".

באשר לעמדת הוועדה והמומחה מטעם המשיב כי החייל נשא בגופו את מחלת הסכיזופרניה טרם השירות, וכי בשלב מסויים טרם גיוסו של המערער לצבא הייתה המחלה בנסיגה ואף במצב רדום, מפנה המערער לע"א 472/89 קצין התגמולים נ' רז, פד (מח) 5 בעמ' 210 שם צוין, כי יש ליחס את מלוא המחלה הקונסטיטוציונלית שהתפרצה תוך כדי השירות, לשירות הצבאי, וזאת ככל שמתקיים קשר סיבתי - עובדתי - רפואי בין השירות לבין התפרצות המחלה.

מוסיף המערער, שלא הייתה הצדקה לכך שהוועדה סיווגה את המקרה שבפנינו לסוג המקרים השלישי כפי שנקבע בהלכת אביאן (נד"א 5343/00 פד (נו) 732), שכן גם אם לכאורה, קיננה המחלה בגופו של המערער, הרי מוסכם שבטרם גיוסו לצבא הייתה המחלה במצב של הפוגה עד כדי מצב רדום ואף לא ניתנה לאבחנה בבדיקות תרופאיות בלשכת הגיוס. משכך, היה על הוועדה לסווג את עניינו של המערער לסוג המקרים השני שנקבע בהלכת אביאן, דהיינו, מקרים שאינם בחכר קשורים למיוחדות שבשירות הצבאי, אך מתקיימים אירועים חריגים ויוצאי דופן שאירעו לחייל במהלך השירות, ובקשר לשירות, אירועים שבעקבותיהם פרצה בגופו של החייל מחלה קונסטיטוציונלית. לדעת המערער שגתה הוועדה משלא יישמה את עמדת הפסיקה גם למצב הביניים בו עסקינו, שכן מקרה בו חייל כבר נמצא בתוך המחלה, אף שלעיתים המחלה היא בהפוגה או רדומה, מצב כפי שהמתואר בע"ו 45554-06-15, הינו מצב שבהחלט יכול לעורר את המחלה מחדש או אף להחמירה.

עוד נטען בערעור, כי דווקא שירותו הצבאי הקצר של המערער, על רקע הפסיקה הנוגעת למחלה בעלת אופי קונסטיטוציונלי, יש בו כדי לחייב קביעת קשר סיבתי של לפחות החמרה בין השירות הצבאי לבין מחלתו של המערער.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

06 יולי 2016

ע"נ 16298-04-16 ת"ד 16298-04-16

בדלתיים סגורות

- ל. המערער מפנה לע"א 460/73 קרויטורו נ' קצין התגמולים, פ"ד כ"ט(1) 288, שם צויין, בין היתר, שאם נותר ספק בלבו של קצין התגמולים בשאלת – האם הנכות נגרמה או הוחמרה עקב השירות, פועל הספק לטובת החייל הנפגע. לטעמו של המערער, שגתה הוועדה משאימצת את חוות דעת מומחה המשיב, וזאת לדעת המערער, תוך התעלמות מן הפסיקה הקיימת.
- כמו כן, כך נטען, בחרה הוועדה לא להתייחס לסוגיית ההחמרה כפי שמובאת על ידי האסכולה הרב-מימדית, למרות שהמערער אכן חווה את הסממנים המזכירים.
- לז. עוד מפנה המערער לד"נ 3/70 קצין התגמולים נ' בוסאני, פ"ד כ"ד (1) 637, שם נקבע "חייל אשר בהתקבלו לשירות הצבאי נבדק בדיקה רפואית צבאית, יוצא ידי חובת הראייה המוטלת עליו על ידי שיוכיח שהוא התקבל לשירות כאדם בריא ויוצא מהשירות כאדם חולה, משעת זריקתו את תביעתו לכאורה ועומס הראייה עובר אל המדינה להוכיח שנכותו למעשה לא נגרמה בתקופת שירותו או עקב שירותו".
- לח. מוסיף ומפנה המערער לע"א 418/73 לייט נ' קצין התגמולים, פ"ד כ"ט (1) 136 שם קבע בית המשפט העליון, שקיים קשר סיבתי משפטי, בין השירות לבין המחלה בעניינו של חייל שמחלתו החמירה כתוצאה מתנאי אימונים רגילים וזאת לאחר שבית המשפט ראה גם בהם תנאים קשים ויוצרי מתח מעבר לצפוי בחיים האזרחיים.
- לט. עוד טוען המערער, כי מומחה המשיב שגה משנתפס לטענה שאינה נכונה עובדתית ולבטח לא הוכחה ולפיה לקה המערער במרבית פגישותו טרם הגיוס. תוהה המערער כיצד זה בכל המסמכים הרפואיים הצבאיים אין כל איזכור לכך? כיצד מחלה כה גלויה לעין עם סממנים תורשתיים אינה באה לידי ביטוי כלל בפרופיל הרפואי הצבאי והאם לא היה חדבר בא לידי ביטוי גם בתיק הרפואי של המערער טרם גיוסו?
- מ. מוסיף המערער, שגם אם המחלה קיננה בו, הרי שהייתה במצב רדום טרם הגיוס, ומכאן שתנאי השירות הצבאי של המערער, הם אלה שהביאו לפריצה מחודשת של המחלה ולהחמרתה.
- עוד שגתה הוועדה כשלא נתנה כל משקל להחמרה המשמעותית, החמרה שבאה לידי ביטוי באופן קליני ובטיפול הרפואי לו נזקק המערער, לרבות טיפול רפואי ואשפוז. בעוד שטרם גיוסו מחלתו לא אובחנה ולא נתנה בו אותותיה כמעט כלל, ובוודאי לא בממדים אלה. משחוכת, כי בשירותו הצבאי של המערער היו גורמים שחיה בהם כדי להחמיר משמעותית את מחלתו ולשמש טריגר ממשי, וכי מתקיים הטריגר הרפואי, יש לבחון את קיומה של החמרה על חשבון השירות ואין להתעלם מן העובדה שהמחלה לא אובחנה טרם הגיוס.

14 מתוך 28

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

06 יולי 2016

ע"ו 16298-04-16 ~~התגמולים~~ נ' קצין התגמולים

בדלתיים סגורות

1 לדעת המערער, מדובר בשיעור החמרה מקסימאלי המתקרב לדרגה של גרימה, שהרי למערער
2 לא היו גורמי סיכון אחרים זולת השירות הצבאי.

3
4 מ.א. עוד שגתה הוועדה, לדעת המערער גם, בסיכום פסק הדין לגבי הצורך ביסוד האובייקטיבי,
5 שכן לפי הלכת אביאן מבחן הקשר הסיבתי בין מחלת הנפש לבין השירות הצבאי, הוא
6 סובייקטיבי ולא אובייקטיבי.
7 עוד מאזכר המערער את דבריו של כב' השופט מי חשין ז"ל בעניין אביאן (סעיף 15), שם צויין
8 כי יש לפרש את חוקי הנכים:

9
10 "בחוק לב ולא ביד קמוצה, מתוך רצון להיטיב עם הנכה ושלא
11 לתקופת עימו. חוקים אלה ייעודם הוא להיטיב עם הנכה. בענייננו:
12 עם נכי צה"ל – ועל דרך זו יפורשו ויוחלו".

13
14 לפיכך עותר המערער שייקבע כי מחלת הסכיזופרניה בה לקה החמרה בשיעור מקסימאלי
15 עד כדי דרגת גרימה עקב ובזמן שירותו הצבאי.
16 עד כאן תמצית טענותיו של המערער.

17
18
19 מ.ב. שונה עמדת המשיב הסבור שיש לדחות את הערעור ולאמץ את מסקנתה של הוועדה לפיה אין
20 קשר בין המצב הנפשי של המערער לבין שירותו הצבאי.

21
22 הוועדה קבעה עובדתית, שהמערער חלה במחלת הסכיזופרניה בנעוריו. המחלה התבטאה
23 בגל פסיכוטי ראשון שלאחריו באה תקופת הרמיסיה, הגל הפסיכוטי השני של המחלה הופיע
24 במהלך, אך לא עקב השירות הצבאי. המשיב מצביע על כך, שלפי סעיף 34 לחוק הנכים ולפי
25 פסיקת בית המשפט העליון, ערעור על החלטת וועדת הערעורים יהא בשאלה משפטית בלבד,
26 ולכן יש לדחות את הערעור, ככל שהוא מתייחס לקביעות עובדתיות.

27
28 מ.ג. המחלוקת בה נדרשה הוועדה להכריע בענייננו היא בראש ובראשונה עובדתית: האם התקיים
29 התקף פסיכוטי טרם הגיוס, ואם כן, מה משמעותו מבחינה רפואית? האם אכן אירעו אירועי
30 דחק חריגים בשירות שהיוו טריגר למחלה?
31 האם עולה מן חתימת הקיים כי המערער עצמו קשר בזמן אמת את מצבו לאירועי השירות?
32 בכל הסוגיות האלה, הכריעה הוועדה לפי הראיות שהונחו בפניה, ודחתה את הערעור
33 מנימוקה.
34

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"ן 16298-04-16 ~~אברהם משה יעקב~~ נ' קצין התגמולים
 בדלתיים סגורות

- 1 מוסף המשיב, שהוועדה העדיפה את חוות דעתו של ד"ר בירגר מטעם המשיב על פני חוות
 2 חדעת של ד"ר לרר-עמישר, מטעם המערער, זאת משמצאה הוועדה את חוות דעת ד"ר בירגר
 3 סבירה בהרבה נוכח מכלול הנתונים שפורטו בפסק הדין ושמצביעים על כך שהסכיזופרניה
 4 פרצה אצל המערער בנערותו בהתקף פסיכוטי ולא הוכחו גורמי דחק בשירותו הצבאי של
 5 המערער.
 6 לכן, יש לפעול בתיק זה לפי החלכה המושרשת הקובעת שהעדפת חוות דעת אחת על פני
 7 רעותה היא בגדר ממצא עובדתי שנקבע על ידי הערכאה המבררת, ואין בית משפט של ערעור
 8 מתערב בכך (רע"א 2071/11 אופיר קופרמן נ' קצין התגמולים (3.9.13) וכן לאחרונה בדברי
 9 כב' השופט רובינשטיין ברע"א 43/15 פלוני נ' קצין התגמולים (מיום 20.3.16)).
 10
 11 בענייננו, בבסיס פסק דינה של הוועדה עומדת הקביעה העובדתית העיקרית שהמערער לא
 12 הרים את הנטל להוכיח תנאי דחק בשירותו הצבאי המקימים את הקשר הסיבתי לפרוץ
 13 המחלה או להתמרתה. לכן אין לדון בטענות עובדתיות שמעלה המערער בערעורו וטענות
 14 אלה, הינן חבסיס לערעור שלו.
 15
 16 מה. בניגוד לטענת המערער שהוא היה נער נורמטיבי בעל התנהגות חברתית רגילה, מציין המשיב,
 17 כי מתיקו הרפואי של המערער עולה השינוי ההתנהגותי והנפשי אצל המערער, עוד טרם
 18 שירותו הצבאי. המערער אף לקה בהתקף פסיכוטי של ממש. לעניין זה, מפנה המשיב למסמך
 19 של ד"ר אפשטיין מתאריך 19.5.09 ~~המפרט את תוצאות הבדיקות והמסקנות~~
 20 ~~המפרטות את תוצאות הבדיקות והמסקנות~~
 21
 22 בין היתר מציין המשיב, שבגיל 17 התחיל המערער להתקרב לזר לזריות שהוריו חיו רחוקים
 23 מן הדת, ובגיל זה תוארו התפרצויות תוקפניות כלפי הוריו.
 24 תחילה הכחיש המערער בחקירתו שהיו לו באותה תקופה מריבות עם הוריו, אך לאחר שהוצג
 25 לו חמסמך מיום 19.5.09 חודה שהיו לו עם הוריו מריבות קטנות בקשר ללימודים, לטענתו
 26 בגלל היותו עצלן.
 27
 28 מו. עוד מציין המשיב, שתפקודו של המערער בבית הספר היה לקוי במהלך הלימודים התיכוניים.
 29 המשיב מפנה לחוות דעת מנחל בית הספר שם צוין, בין היתר, כי המערער הרבה להיעדר
 30 מבית הספר ללא סיבה מוצדקת והישגיו בלימודים היו נמוכים מאוד.
 31
 32 גם תעודות המערער מתקופת בית הספר מצביעות על התדרדרות במשך השנים בהישגים
 33 הלימודיים וכן חיעדרויות רבות.
 34

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"י 16298-04-16 נ' קצין התגמולים
 06 יולי 2016
 בדלתיים סגורות

- 1 במסמך קופת חולים ~~המערער~~ צויין, כי בגיל 17 חל שינוי בהתנהגותו של המערער, הוא
 2 פחות התעניין בלימודים ובקשרים חברתיים, התעסק בדת ומסר שמפחד מ"עין הרע".
 3
- 4 **מז.** באשר לתנאי שירותו הצבאי של המערער, מצביע המשיב על עדות מפקדו של המערער נעמי
 5 10 ועמי 12 לפרוט"מ ממנה עולה, כי על המערער כמו על כל חייל בצבא הוטלו משימות
 6 מקצועיות הקשורות בתפקידו ומשימות נוספות הקשורות בחיותו חייל בצבא: עבודות
 7 בסביבת הבסיס (עבודות רס"ר מטבח, שמירה) והוכח, כי העבודות בסביבת הבסיס חולקו
 8 באופן שווה בין כל החיילים ויתכן כי המערער נדרש לחלוק, בהסכמתו, את חבריו לשירות.
 9
- 10 גם באשר לבצוע ניקיון ~~המערער~~, הוכח מעדות המפקד כי אין המדובר בניקיון
 11 אלא בבדיקת ~~המערער~~ בסבב של כ-10 דקות כדי לוודא שאין עליהם אבן קטנה או בורג קטן.
 12
- 13 את עיקר השמירות נדרש המערער לבצע בבסיס כשאורך משמרת השמירה 4 שעות.
 14 במהלך השמירה היה המערער לפי תצהיר מפקדו, מצוייד במכשיר קשר ומדי שעה עברו
 15 במקום גיפים ועדות המפקד לא נסתרת.
 16
- 17 עוד מצוין המשיב, כי המערער עבר בהצלחה מבחן אלקטרוניקה לאחר שחזר ממשימות
 18 האבט"ש וקיבל ציון 100, מה שעומד בסתירה לטענתו לפיה היה במצב של לחץ פיזי ונפשי
 19 כתוצאה מאבט"ש.
 20
- 21 **מח.** בבדיקתו של המערער בפני הקב"ן ~~המערער~~ צויין שלפני מספר ימים הייתה מריבה
 22 משמעותית עם הוריו ובעקבותיה חל בו שינוי. מכאן שהמערער כלל לא קשר את התפרצות
 23 מחלתו בתנאי שירותו אלא במריבה עם הוריו וחשינויים שהתרחשו בעולמו הפנימי.
 24
- 25 בהתייחס לטענת המערער לפיה לא חיו ממצאים רפואיים המעידים כי הוא לוקה בתסמיני
 26 מחלת נפש, מפנה המשיב למסמך מש/1 ולחוות דעתה של המומחית מטעם המערער עצמו,
 27 חוות דעת שאינה שוללת קיומו של מצב פסיכוטי בכיתה י"א (שלעמדתה חלף עצמונית וללא
 28 טיפול), וממילא נטען בחוות דעת זו, למצב של החמרה ולא גרימת המחלה עקב השירות.
 29
- 30 **מט.** עוד מדגיש המשיב, שלא נקבע בפסק דינה של הוועדה כי המחלה קיננה במערער טרם הגיוס,
 31 אלא נקבע עובדתית שהמערער כבר חלה במחלת הסכיזופרניה בגיל 17 שהתבטאה בגל
 32 פסיכוטי ראשון של המחלה, שלאחריו באה תקופה של רמיסיה במצבו, עד שהופיע הגל
 33 הפסיכוטי הבא, אמנם בזמן תשירות, אך לא עקב השירות.
 34

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

06 יולי 2016

ע"ו 16298-04-16 נ' קצין התגמולים

בדלתיים סגורות

נ. על כך שהמערער עבר את תהליכי גיוסו בצורה תקינה עונה המשיב, כפי שגם הסבירה הוועדה, שהמערער היה בתקופת רמיסיה של המחלה, עובר לגיוסו. אילו היה המערער בזמן בדיקותיו בלשכת הגיוס במצב פסיכוטי, הוא לא היה מגויס.

נא. באשר לטענת המערער לפיה אין מחלוקת כי חווה התנכלות אלימה בטירונות, טוען המשיב שיש מחלוקת על כך וחרי האירוע של ההתנכלות עולה לראשונה רק בתצהירו השני של המערער ואילו בתיקו הרפואי, כמו גם האישי של המערער, אין כל זכר לאירוע כזה ואין זה סביר שהאירוע כפי שתואר בתצהירו השני של המערער, לא היה נחקר על ידי רשויות הצבא. אין זה סביר כי בתיקו האישי לא תויק העתק מתחקיר האירוע בו היה המערער מעורב, לגרסתו.

אך מכל מקום, מוסר המשיב, כי אף לשיטת המערער, אירוע זה לא השפיע עליו. שכן, האירוע לדברי המערער עצמו, לא גרם לו להתייחס בצורה אחרת לשירותו הצבאי וגם בזמן אמת לא ייחס המערער חשיבות לאירוע. מה גם, שבתיקו הרפואי הצבאי, צוין ברישום מיום 3.10.11, שהטירונות ~~היו~~ הייתה בסדר גמור.

נב. לעניין תנאי השירות של המערער, מציין המשיב, כי הוועדה התרשמה מן העדים שהופיעו בפניה, ולאחר דיון ממורט וסדור בפסק דינה הגיעה למסקנה עובדתית שהמערער לא נחשף לתנאי שירות חריגים וקשים אלא לתנאי שירות רגילים שאין בהם היסוד האובייקטיבי הנדרש כדי לגרום או להחמיר את מחלת הסכיזופרניה וזו קביעה עובדתית שאין ערכאת הערעור מתערבת בה.

עוד מציין המשיב, כי לגבי המערער נקבע מוזיטיבית שהוא חתגליס כשהוא כבר חולה נפש. אלא שבזמן החייל הוא היה במצב רמיסיה ומאחר והוא לא דיווח על עברו, לא ניתן היה לזהות ולאבחן את מחלתו באותה עת.

נג. המשיב מדגיש, כי העדפת חוות דעת אחת על פני רעותה היא קביעה עובדתית שאין ערכאת הערעור נוטה להתערב בה.

המשיב מצביע על כך, שהוועדה ציינה בפסק דינה, כי אמנם חלה אצל המערער החמרה רפואית של המחלה בזמן השירות, אך בד בבד, ציינה הוועדה, שאין די בכך ויש לבחון האם החמירה המחלה עקב השירות, או שמא מדובר בהחמרה עצמונית של המחלה במהלך השירות ולא עקב השירות. לעניין זה, העדיפה הוועדה את עמדתו של ד"ר בורגר מטעם המשיב. כמו כן, קבעה הוועדה, ואף זו קביעה עובדתית, שלא מתקיים בעניינו של המערער,

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

06 יולי 2016

ע"פ 16298-04-16 נ' קצין התגמולים
בדלתיים סגורות

- 1 היסוד האובייקטיבי בהוכחת אירוע בעל עוצמה מינימאלית, שאינו בעל משקל נוצה, ושאינו
2 טריוויאלי.
- 3
- 4 נד. בהתייחס לפסק הדין אליו מפנה המערער משנת 1973 ולפיו אין צורך בהוכחת היסוד
5 האובייקטיבי, מדגיש המשיב, כי החלכה הנוהגת כיום קבעה, כי המבחן לבדיקת הקשר
6 הסיבתי בין השירות לבין פרוץ מחלה קונסטיטוציונלית, הוא מבחן משולב אובייקטיבי –
7 סובייקטיבי, וכן מציין המשיב, שלפי ד"נ 5343/00 קצין התגמולים נ' אביאן, פד נ"ו (5) 732,
8 הנטל להוכיח קשר סיבתי בין פגיעה שנפגע בה חייל בעת שירותו לבין השירות, מוטל על החייל
9 ואמות המידה לקביעת קיומם של מתחים היא אובייקטיבית וסובייקטיבית.
- 10
- 11 נה. כמו כן, כך מציין המשיב, היישום הלכה למעשה של החלכה שנקבעה להתקיימות הרכיב
12 האובייקטיבי של הסיבתיות המשפטית (לפי הלכת אביאן) הוא פועל יוצא של מכלול הנסיבות
13 הקונקרטיות של כל מקרה לגופו, ובעניינו, לא מצאה הוועדה תנאי דחק בשירותו של
14 המערער, תנאים שעשויים היו לגרום לסכיזופרניה, או לחמירה, כטריגר או שעשויים לחצות
15 את משוכת היסוד האובייקטיבי.
- 16
- 17 חוועדה לא התרשמה כי מדובר היה בתנאי שירות קשים ואף לא חית מדובר בעבודה "סיביב
18 תשעון" ולעניין השמירות, הרי שמה המערער הן בטירונות והן בקורס ולא קרה לו דבר. דווקא
19 התיאור של המערער שהוא "שומע קולות מוזרים" בזמן השמירה, מחזק את המסקנה
20 שמדובר בסימנים של הישנות המחלה, מה שגרם לו לחרדות כששמר שמירות שגרתיות ואין
21 זה נכון לטעון כאילו השמירות הן שגרמו למחלה.
- 22
- 23 נו. באשר לטענת המערער לפיה מדובר במחלוקת בין שתי אסכולות רפואיות, מציין המשיב,
24 שאין זה כך, הואיל ושני המומחים מסכימים שסכיזופרניה היא מחלה שגורמיה אינם ידועים
25 ומדובר במחלה שיש לה מרכיב גנטי ברור ומשמעותי. גם ד"ר לרר-עמישד מטעם המערער,
26 אינה מייחסת לשירות הצבאי גרימה כי אם החמרה בלבד והמחלוקת אינה אלא עובדתית,
27 וזו הוכרעה ונומקה היטב בפסק הדין ונקבע שלא היו בשירות הצבאי של המערער גורמי דחק
28 שהיה בהם כדי לגרום לאותה החמרה.
- 29
- 30 נו. האירועים המתוארים על ידי המערער, הם לדעת המשיב אירועים טריוויאליים ושגרתיים
31 מטבעם ובצדק קבעה הוועדה, כי המקרה של המערער מתאים לסוג המקרים השלישי
32 שבחלכת אביאן, דהיינו, ללא יסוד "צבאי" וללא קיומו של אירוע "חריג". אין זה ברור כלל
33 כיצד מנסה המערער לסווג את המקרה שלו לסוג המקרים השני שבחלכת אביאן, דהיינו,
34 אירועים חריגים או יוצאי דופן שהביאו לפגיעה בחייל, בשעה שנקבע עובדתית שלא הוכח
35 אירוע חריג בתנאי שירותו.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"ו 16298-04-16 ת"א 16298-04-16 נ' קצין התגמולים
 בדלתיים סגורות

בסיכום הדברים, עותר המשיב לדחיית ערעורו של המערער.

עד כאן תמצית טענותיו של המשיב.

נח. באי כוחם של שני הצדדים הניחו בפנינו עיקרי טיעון מפורטים ותיקי מוצגים ובישיבה שחתקיימה בפנינו בתאריך 7.6.16, שמענו את תמצית טיעוניהם של באי כח הצדדים.

לאחר שעינו בפסק דינה של הוועדה, בנימוקי הודעת הערעור, בפרוטוקול הדין שחתקיים בפני הוועדה, ובכל המוצגים הרלוונטיים, ולאחר שנתנו דעתנו הן לטיעונים שבכתב והן לטיעונים שבעלפה, מסקנתנו היא שדין הערעור להתקבל חלקית.

נט. לא ראינו מקום להתערב בקביעתה של הוועדה אשר העדיפה את חוות דעתו של המומחה מטעם המשיב ד"ר בירגר, בכל הנוגע לקביעה לפיה מחלת הסכיזופרניה של המערער פרצה עוד טרם הגיוס. כפי שנקבע ברע"א 2071/11 קופרמן נ' קצין התגמולים (3.9.13).

"בתיק הנדון יש להעניק משקל לכלל בפסיקה לפיו העדפת חוות דעת אחת על פני רעותה היא בגדר ממצא עובדתי. כלל זה מתמוזג עם כלל רחב אחר לפיו אין זו דרכה של ערכאה הערעור להתערב בממצאים עובדתיים שנקבעו על ידי הערכאה המבררת. הדברים נכונים ביתר שאת בתחום של תגמולים לפי חוק הנכים לנוכח סעיף 34 הקובע כי ערעור בפני בית המשפט על החלטת ועדת הערעורים הוא על נקודות משפטיות בלבד (ראו: רע"א 8233/11 כחן נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו], פס" 5 (27.9.2012); ע"א 5787/08 קפאח נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו], פס" 5 (10.8.2010))."

כאמור, העדפת חוות דעת המשיב היא בגדר קביעה עובדתית שלגביה היתרון בידי הערכאה הדינית.

ס. בנוסף, מקובל עלינו כי במקרה שבפנינו אין המערער יכול להתבסס על חזקת השירות חקצר הואיל ותנאי לתחולת חזקה זו הינה שהמחלה הקונסטיטוציונלית פרצה לראשונה בעת השירות (נע"א 472/89 קצין התגמולים נ' דוט, פ"ד מ"ה (5) בעוד שבעניינו פרצה הסכיזופרניה עוד טרם גיוסו של המערער, כאמור לעיל. ולכן, הטענה בדבר גרימה יורדת מעל סדר היום ונותר לקבוע האם חלה החמרה עקב השירות חצבאי.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

06 יולי 2016

ע"ו 16-04-16-78, ~~התגמולים~~ נ' קצין התגמולים
בדלתיים סגורות

סא. יחד עם זאת, נקבע בפסק דין רוט, שם, בעמ' 203:

"12. היעדר קיומה של חזקה הוכחתית לטובת התובע אינו שולל את אפשרות הוכחתו של קשר סיבתי קונקרטי לשירות, אם מסוג של גרימה מדעיקרא ואם מסוג של החמרה. משמעות היעדרה של החזקה אינה אלא בכך שעל התובע להוכיח בראיות את זכותו לתגמול, קרי כי גם החובה מס' 2 ממשיכה לחל עליו. לעניין מידת ההוכחה נראית לי דעתו של השופט בד' בר"ע 187/83 [11] הנ"ל, לפיה אין די בהצבעה על אפשרות תיאורטית גרידא לקיומו של קשר סיבתי. כדבריו שם, בעמ' 366:

"...מסכים גם אני לדעה, כי אין להתמיר עם התובע, במיוחד כאשר באים לשקול את הראיות אשר בעזרתן מבקש הוא להרים את הנטל המוטל עליו. אין הוא חייב לבסס את טענותיו עד לדרגת שכנוע של 'קרוב לוודאי', ודי אם עולה מהתוכחות בשלמותן, לרבות החומר הרפואי, כי מתקבל מאוד על הדעת, שאומנם קיים קשר סיבתי בין השירות הצבאי לפרוץ המחלה, אך לא הייתי מסתפק בפחות מזה" (ההדגשה שלנו).

סב. הוועדה לא חלקה על כך "כי המחלה אכן החמירה בתקופת השירות הצבאי" (פיסקה 18 בפסק דינה של הוועדה). יחד עם זאת, סברה הוועדה, כי מבין שתי האפשרויות, האחת שהמחלה החמירה עקב השירות והשנייה שהמחלה התקדמה במהלך עצמוני במהלך השירות, אך לא עקב השירות, משכנעת יותר האפשרות שהמחלה החמירה ללא קשר לשירות הצבאי וזאת משום שהן מעדות המערער והן מעדות המפקד ניתן להתרשם שתנאי שירותו של המערער לא היו תנאי דחק ונראה שהקשיים הסובייקטיביים שחוזה הינם על רקע התהליך הסמוי של החמרת מחלתו, ולכן ייחס המערער לאירועי שגרה טריוויאליים קושי חריג והעצימים. לדעת הוועדה, כאשר החמרה (או אף פריצה לראשונה) של המחלה אינה מלווה בשירות בתנאי דחק, או באירוע חריג, הכף נוטה לכך שהמחלה מתפתחת (או כבענייננו: מתקדמת) בלי קשר רפואי לשירות הצבאי.

סג. הוועדה ציינה, שבמקרה שבפנינו לא היה אירוע חריג, שירותו של המערער לא היה שירות קרבי, ולא היו בתנאי שירותו תנאי דחק שיש בהם כדי להחמיר סכיופרינה או שיש בהם כדי לחצות את משוכת היסוד האובייקטיבי. עוד ציינה הוועדה, שאף אילו היה המערער חוצה את משוכת ההחמרה הרפואית עקב השירות, הרי נראה שלא מתקיים היסוד האובייקטיבי. אין הוועדה חולקת על כך שהמערער היה פגיע יותר בפן הסובייקטיבי (הסמוי) להחמרה, אך עדיין נדרש גורם דחק בעל עצמה מינימלית, דהיינו, אירוע שאינו טריוויאלי כדי לקיים את היסוד האובייקטיבי (פיסקה 21 בפסק דינה של הוועדה).

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

06 יולי 2016

ע"ו 16298-04-16 ת"ק 16298-04-16

בדלתיים סגורות

1 עוד העירה הוועדה שהמחלה לא פרצה בטירונות ולא בקורס שלאחריו הגם שהם המשמעת
2 יחסית הדוקה יותר לעומת תנאי שירותו של המערער בהיותו בבסיס, בשגרת עבודה ובשגרת
3 תורנויות ללא אירוע חריג.

4
5 סה. הוועדה אף שוללת קשר סיבתי בין מצבו של המערער לבין השמירה במגדלי השמירה
6 המרוחקים, הן אלה המרוחקים כ-20 דקות נסיעה ממרכז הבסיס, והן אלה שבבסיס אחר.
7 הוועדה שוללת את טענת המערער כי נכנס לחדרה וזאת בהתחשב בכך שהמערער נטל חלק
8 בשמירות הן בטירונות והן בקורס.

9
10 סו. הוועדה מאזכרת פסק דין של בית המשפט המחוזי בחיפה (ע"ו 45554-06-15 פלוגי נ' קצין
11 התגמולים (מיום 17.1.16) בו נקבע, בדעת רוב שגם מטרת שמירה שגרתית בבסיס במרכז
12 הארץ, ללא ארנועס חריג, שהכניסה חייל לחדרה, חוצה את הרף של היסוד האובייקטיבי ואולם
13 הוועדה מבחינה בין המקרים בצינת שבע"ו 45554-06-15 לא סבל החייל מסכיון אופרנייה בכלל,
14 ובוודאי לא כזו שכבר נתנה ביטוייה, אלא השאלה בעניינו היא האם היה הדחק תולדת
15 השמירות (הקשורות ככאלה לשירות הצבאי) או שמא מצבו הנפשי של המערער היה כבר בגדר
16 תחילת התפרצות המחלה ללא דחק. הוועדה, בעניינו, נוטה לאפשרות האחרונה.

17
18 סז. נתנו דעתנו למסקנותיה ונימוקיה של הוועדה, ואולם עמדתנו שונה.

19
20 סח. כבר בתצהירו הראשון, מיום 20.2.12 מסר המערער בסעיף 4: "כמו כן ביצעתי שמירות רבות
21 במגדל שמירה המרוחק מאוד מהבסיס ונמצא באמצע המדבר (כ-20 דקות נסיעה מהבסיס).
22 הייתי שומר לבד בשעות הלילה ללא חייל נוסף וללא כל עזרה כאשר במהלך השמירות הייתי
23 שומע קולות מוזרים וסוגל מפחדים וחרדות".

24
25 ובסעיף 5:
26 "שבועיים לפני שחליתי נשלחתי לאבטח בסיס [REDACTED] למשך שבועיים הצופים כאשר
27 במהלכם לא ישנתי ולא אכלתי מספיק. מיד לאחר אבטחת הבסיס הנ"ל נשלחתי למבחני
28 אלקטרוניקה בהאנגר מבלי לתת לי לנוח אחרי האבטחה הקשה שעברתי קודם לכן. כמו כן
29 נאלצתי לבצע עבודות ליליות [REDACTED], עבודות אשר דרשו ממני אנרגיה ומאמצים
30 מרובים".

31
32 סט. בתצהירו חשני מיום 31.10.13 ציין המערער, שהשמירות באבט"ש היו משעה 22:00 עד שעה
33 02:00 לפנות בוקר, וכן מ-10:00 עד 14:00 משמע, 8 שעות ביום (סעיף 24).
34

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"ו 16-04-16298 א.א.א. נ' קצין התגמולים
 06 יולי 2016
 בדלתיים סגורות

1 בחקירתו הנגדית ציין המערער שמגדל השמירה "... 20 דקות ממקום המגורים של החיילים.
 2 זה ממוקם בנגב וגם החיילים אמרו לי שהמגדל ממוקם על בית קברות כלשהו" (עמ' 14
 3 לפרוט').

4
 5 עוד מסר המערער בחקירתו הנגדית, שפעמיים בימי שישי באבט"ש וכן מספר פעמים בבסיס
 6 שלו הוא נותר בימי שישי ללא אוכל לאחר השמירה. כמו כן עלה מחקירתו הנגדית של
 7 המערער כי אמנם במבחן שעבר מיד לאחר האבט"ש קיבל ציון 100, אך הוא לא יכול היה
 8 לישון כי הפריעו לו לישון, וביציאתו לביתו לחופשת סוף השבוע, מיד לאחר שובו מן האבט"ש,
 9 הוא לקה בהתקף הפסיכוטי.

10
 11 אנו סבורים, שבמקרה שבפנינו קיים שילוב של הרגשת התשישות והחרדה של המערער עקב
 12 המטלות השונות שהוטלו עליו, ובכלל זה בין השמירות, כשהוא בגפו במגדל שמירה מרוחק,
 13 לרבות תקופת אבט"ש של שבועיים במגדלי שמירה בבסיס אחר (ואלה נסיבות צבאיות
 14 מובהקות) לבין מצבו הנפשי העדין לאחר שמחלת הסכיזופרניה פרצה אצלו (כפי שקבעה
 15 הוועדה) עוד טרם גיוסו וכפי שהעירה הוועדה בפסקה 21 של פסק דינה: "אמת שהמערער
 16 היה מגיע יותר בפן הסובייקטיבי (השמוי) להחמרה, כאשר גויס".

17
 18 הוועדה אזכרה בפסק דינה את פסק הדין של בית המשפט המחוזי בחיפה (ע"ו 15-06-45554),
 19 שם הוכרה (ברוב דעות) חרדה בשמירה כחוצה את משוכת היסוד האובייקטיבי הנדרש.

20
 21 באותו עניין עצמו סברה הוועדה (בתיק ע"ו 09-07-2028) (בפסק דינה מיום 12.5.15):

22
 23 "המערער נכנס לחרדה ב- 28.11.04 מסיטואציה שגרתית לחלוטין חרף נסיונו
 24 להתאדיר הנסיבות שאפפו אותה שמירה. בסופו של דבר מדובר בשמירה בלא שום
 25 אירוע חריג, בבסיס במרכז הארץ. הוא חווה את הסיטואציה כסיטואציה מלחיצה,
 26 את זה קיבלנו אולם בכך אין די..."

27
 28 ואילו ערכאת הערעור על פסק דינה הנ"ל של הוועדה, סברה אחרת בע"ו 15-06-45554 הנ"ל,
 29 ואין טוב מלהביא לעניין זה את דבריה של כבי השופטת יעל וילנר (דעת הרוב) כלשונם:

30
 31 "15. יישום ההלכות המובאות לעיל על עניינו מוליכני למסקנה כי מתקיים
 32 במקרה זה קשר סיבתי משפטי בין אירוע השמירה לבין פרוץ המחלה. למסקנה זו
 33 הגעתי, בין היתר, גם לאור הכלל שנקבע לא אחת בפסיקה לעניין מידת נטל
 34 ההוכחה המוטל על המערער, לפיו - יש לפרש את חוקי הנכים ובכלל זה את חוק
 35 התגמולים "... ברוח-לב ולא ביד קמוצה, מתוך רצון להיטיב עם הנכה ושלא

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"פ 16298-04-16 ת"פ 16298-04-16 נ' קצין התגמולים
 06 יולי 2016
 בדלתיים סגורות

- 1 להקפיד עמו. חוקים אלה ייעודם הוא להיטיב עם הנכה – בענייננו: עם נכי צה"ל
 2 – להיטיב ולגמול טוב למי ששירתו את המדינה ונפגעו בעת שירותם ובקשר עם
 3 שירותם, ועל דרך זה יפורשו ויוחלו" (עניין אביאן סעיף 15 למסק דינו של כב'
 4 השופט מ' חשין).
- 5 אדגיש כי כלל זה ייושם בפסיקה ביתר שאת במקרים בהם נדונה שאלת
 6 קיומו של קשר סיבתי בין מחלה קונסטיטוציונלית המתפרצת תוך כדי השירות
 7 לבין תנאי השירות הצבאי. "הנטייה להקל עם חיילים שנפגעו בתקופת שירותם
 8 באה לידי ביטוי בולט בנושא התפרצותן של מחלות קונסטיטוציונליות." (שם,
 9 סעיף 16 למסק דינו של כב' השופט מ' חשין), וכן ראו עניין רוט לעיל.
- 10 16. אני סבורה כי המקרה שלפנינו בא בגדר הסוג הראשון של המקרים שנדונו
 11 בעניין אביאן המצוי ברף העליון של הסקלה - אותם מקרים שבהם המיוחדות
 12 והיחידות של השירות הצבאי הם שגרמו לפגיעה בחייל.
 13 לטעמי, פעולות שמירה בבסיס צבאי הן מהפעולות המובהקות האופייניות
 14 לשירות הצבאי דווקא. תורנות שמירה היא פעולה מיוחדת וייחודית לשירות הצבאי
 15 שאינה מתקיימת, ובוודאי שאינה שכיחה ושגרתית, בחיים האזרחיים - הן של
 16 המערער והן בכלל.
- 17 כך נקבע בעניין אביאן כי: "... על החייל התובע תגמולים לשכנע בטענתו
 18 כי חיי הצבא - באשר חיי צבא הם - או אירוע ספציפי תקשור לחיי הצבא הם
 19 שהביאו למריצתה של המחלה. וכך, למשל, באשר מדברת ההלכה ב**מתח או**
 20 **בפחדים** היוצרים קשר סיבתי-משפטי בין פגיעה בחייל לבין שירותו בצבא,
 21 מכוונים הדברים לא למתח או לפחדים על דרך הסתם אלא ל**מתח צבאי** ול**פחדים**
 22 **צבאיים**..." (סעיף 38 למסק דינו של כב' השופט מ' חשין, ההדגשות שלי - י.ו.)
- 23 לדידי, פחדים וחידות המתפתחים בעת שמירה לבד בלילה הם בוודאי
 24 חידות ו**פחדים צבאיים**, הקשורים קשר הדוק לפעילות צבאית דווקא ויוצרים הם
 25 קשר סיבתי משפטי בין הפגיעה במערער (פרוץ המחלה) לבין השירות הצבאי. ראו
 26 בהקשר זה דברים שנאמרו בע"א 418/73 לייט נ' קצין התגמולים, פ"ד כט(1) 136,
 27 140 (1974): "... השאלה האמיתית היא אם האיש היה נתון בתנאים קשים יוצרי
 28 מתח ודאגה מעל ומעבר לאלה הצפויים לאדם בחייו האזרחיים הרגילים..."
 29 (ההדגשה שלי - י.ו.). כמו כן ראו את האמור בד"צ 3/70 קצין התגמולים נ' בוסאני,
 30 פ"ד כד(1) 637, 642 (1970) שם נקבע כי על מנת לקיים את הקשר הסיבתי המשפטי
 31 די בכך שהחייל היה "נתון בתנאים רגילים של אימונים, שגם בהם ראה בית-
 32

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"פ 16298-04-16 ת"פ קצין התגמולים
 06 יולי 2016
 בדלתיים סגורות

1 המשפט תנאים קשים יוצרי מתח ודאגה למעלה ומעבר לאלה הצפויים לאדם בחייו
 2 האזרחיים הרגילים... (הדגשה שלי - י"ו). עוד ראו בעניין זה ע"א 612/74
 3 סעדי נ' קצין התגמולים, פ"ד (2) 794 (1975).

4 17. חשוב להבהיר בהקשר זה כי אמת המידה המשמשת בסיס לבחינת קיומו
 5 של קשר סיבתי הוא חייו האזרחיים המשוערים של החייל הקונסרטי לולא שירת
 6 בצבא (ראו עניין אביאן, סעיף 39 לפסק דינו של כב' השופט מ' חשין). נדמה כי
 7 יהא זה נכון לשער כי המערער, איש מחשבים, לא היה נקלע לסיטואציה דומה
 8 לאירוע השמירה בחייו האזרחיים.
 9

10 18. מכל האמור, שוכנעתי כי המקרה שלפנינו נופל לגדר סוג המקרים הראשון
 11 המתואר בעניין אביאן - בהם המיוחדות והייחודיות של השירות הצבאי הם
 12 שהביאו וגרמו לפרוץ המחלה אצל המערער.
 13

14 עג. אכן, כפי שהעירה הוועדה בפסק דינה (פיסקה 21): ב-ע"פ 45554-06-15 החייל לא סבל
 15 מסכיוורניה בכלל, ובוודאי לא כזו שכבר נתנה ביטוי, אך התשובה לכך היא שהמשותף
 16 לשני המקרים הוא החרדה הר של החייל ב-ע"פ 45554-06-15 והן של המערער בעניינו עקב
 17 השמירה לבד. ב-ע"פ 45554-06-15 הכיר בית המשפט המחוזי (בדעת הרוב) שהמחלה בה לקה
 18 אותו חייל נגרמה במלואה עקב השירות, דהיינו, שהדחק הנפשי שחוזה החייל בעת אירוע
 19 השמירה הוא גורם משמעותי לפרוץ המחלה, ואילו במקרה שבפנינו, כפי שקבעה הוועדה,
 20 המחלה פרצה טרם השירות, אם כי היא החמירה בתקופת השירות הצבאי.
 21

22 אנו סבורים, שמן התשתית הראייתית שבתיק עולה כי הוכח היסוד האובייקטיבי הנדרש
 23 לקיומו של הקשר הסיבתי בין השירות הצבאי לבין החמרת מחלת הסכיוורניה.
 24

25 עד. חתערבותנו בפסק דינה של הוועדה איננה בקביעה עובדתית של הוועדה אלא התערבותנו היא
 26 במסקנה המשפטית הנובעת מן התשתית העובדתית שחונתה בפני הוועדה.
 27

28 בהתייחס לפסק דינו של בית המשפט העליון בדנ"א 5343/00 קצין התגמולים נ' אביאן פ"ד
 29 נו"ס 732 (ענין אביאן) סבורים אנו, כי החרדה שהתפתחה אצל המערער בעת שמירה לבד
 30 בלילה עונה על הדרישה של "פחד צבאי", (סעיף 38 בפסק דינו של כב' השופט מ' חשין ז"ל
 31 בענין אביאן) הקשור לפעילות צבאית דווקא, תוך יצירת קשר סיבתי משפטי בין החמרת
 32 המחלה לבין השירות הצבאי.
 33
 34

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"פ 16298-04-16 תשס"ז נ' קצין התגמולים
 06 יולי 2016
 בדלתיים סגורות

1 ענייננו משתבץ, לפי סעיף 24 לפסק דינו של כב' השופט מ' חשין ז"ל בענין אביאן, בסוג
 2 המקרים הראשון, דהיינו, המקרים שבחס המיוחדות והייחודיות של השירות הצבאי הם
 3 שהביאו להחמרת המחלה שכן פעולת שמירה בבסיס צבאי היא פעילות מובהקת האופיינית
 4 לשירות צבאי, וייחודית לשירות הצבאי, ואינה מתקיימת בחיים האזרחיים.

5
 6 לא למותר לציין שפעילות השמירה בבסיס באה בנוסף לעבודה השגרתית והשוטפת של
 7 המערער אשר חש חרדה בשעת שמירה בלילה על מגדלי שמירה בנגב, כשאחד המגדלים היה
 8 בצומת שמחוץ לעמדת השי"ג. ההתקף הפסיכוכי התרחש בסוף השבוע בסמוך לאחר סיום
 9 שבועיים של אבטי"ש אשר בהם ביצע המערער שמירה על מגדלי שמירה בבסיס אחר.

10
 11 אין לכחד שבמחלית היילים רבים פעילות השמירה, בדומה לזו שביצע המערער, נחשבת לחלק
 12 בלתי נפרד מחובות השירות הצבאי מכלי שמותירה עקבות של מתח או חרדה, אך יש להביא
 13 בחשבון, כפי שכבר ציינו, את היסוד האובייקטיבי במשולב עם היסוד הסובייקטיבי.

14
 15 כך, למשל, בענין אביאן הנייל עברה החיילת לאחר הטירונות קורס הכשרה כקלדנית במשך
 16 שלושה שבועות, וכחודש לאחר שהוצבה בבסיס תחלה לבצע תפקיד של עוזרת קצין מבצעים
 17 ומקץ זמן קצר נתגלו בה תופעות פסיכוכיות והיא אובחנה כלוקה בסכיזופרניה.
 18 דחינו, המדובר בשילוב של היסוד האובייקטיבי עם היסוד הסובייקטיבי.

19
 20 כפי שנקבע בעניין ע"פ 418/73 לייט נ' קצין התגמולים, פ"ד כ"ט (1) 136 בעמ' 140:
 21

22 "השאלה האמיתית היא אם האיש היה נתון בתנאים קשים יוצרי מתח ודאגה מעל
 23 ומעבר לאלת הצמיים לאדם בחייו האזרחיים הרגילים"

24
 25 בנוסף, אנו מפנים לדברי בית המשפט העליון ב-ע"א 137/64 וינשטיין נ' קצין התגמולים, פ"ד
 26 יח (2) 510, בעמ' 518:

27
 28 "כן כבר פסקו הפוסקים כי על הצבא — בדומה למעביד בקשר לאחריות מפני
 29 תאונות בעבודה - לקבל את האיש כמו שהוא על מעלותיו ועל חסרונותיו; על
 30 גבורותיו ועל חולשותיו על חוליו ועל מדויו, שמא תאמר, כי חברו כאז שני
 31 גורמים, חיצוני ופנימי, אובייקטיבי וסובייקטיבי, שגרמו להתלקחות המחלה
 32 ושבלעדי הרקע הקונסטטוציונלי ונטייתו של המערער למחלת הסכרת ותגובתו
 33 הקיצונית או אף החולנית לסכסוכו עם הרס"ר לא היה קורה לו דבר? גם על זה
 34 כבר אמרו הפוסקים את פסוקם: די בכך שמה שאירע תרם לתופעת המחלה או
 35 להחמרתה."

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"י 16298-04-16 מיום 16.10.2016 נ' קצין התגמולים
 בדלתיים סגורות

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

עח. לא למותר לחוסיף, שבצד תורנות השמירות ביצע המערער גם את עבודתו השגרתית השוטפת ונוכח שמפקדו אישר בחקירה נגדית:

"...אם יש תקלות של מטוסים, אנחנו עובדים יותר משעה 17:00, עוברים את השעה 17:00, זה יכול להגיע גם ל- 20:00 או 21:00. זה יכול להגיע גם לעבודה סביב השעון. אנחנו צבא לא חברת הייטק, זה קורה בממוצע פעם בשבוע" (החדגשה שלנו).

עט. ראוי עוד ליתן את הדעת לאמור במסמך של בית החולים "שער מנשה" מיום 6.10.11 (נמשמע, מספר ימים לאחר ההתקף הפסיכטרי) שכותרתו "התרשמות קלינית פסיכולוגית":

"לסיכום-נראה כי מדובר באישיות בלתי בשלה, שבמסגרת שירותו הצבאי נחשף לתנאים מתמשכים, שהיוו עבורו מקור לחץ ומתח פנימיים שגרמו למצב פסיכופיזי אקוטי חולף" (וכך גם מופיע בסיכום האשפוז בבית החולים שער מנשה).

פ. נוכח כל האמור לעיל, סבורים אנו, שיש לקבל את הערעור, לבטל את פסק דינה של הוועדה, ולקבוע שתנאי שירותו הצבאי של המערער החמירו את מחלת הסכיזופרניה ממנה סבל המערער.

לערכתנו, נראה שיש להעמיד את שיעור ההחמרה על 50% הערעור מתקבל איפוא, בהתאם לאמור לעיל.

אנו מחייבים את המשיב לשלם למערער שכ"ט ע"י בסכום כולל של 6,000 ₪ (כולל מע"מ) וכן יישא המשיב בחזר שכרה של ד"ר לרר-עמישר עבור חוות דעתה מיום 1.10.13 לפי חשבונית מס/קבלה.

המזכירות תמציא את העתקי פסק הדין אל:

1. ב"כ המערער: עו"ד גבי מיטל ניסן, רמת ישי.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"ו 16298-04-16 ~~המחוזי~~ נ' קצין התגמולים
 בדלתיים סגורות

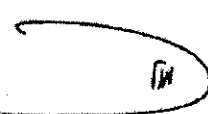
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10

2. ב"כ המשיב: עו"ד גבי תמר שחף (פמ"ח-אזרחי).

ניתן היום, לי סיוון תשע"ו, 06 יולי 2016, בהעדר הצדדים.

11

 ב' טאובר, שופטת

 ב' טעב, שופט

 יו גריל, שופט בכיר
 [אביד]